

CORVINUS Egyetem
Nemzetközi gazdasági és üzleti kapcsolatok szak

***Kis- és középvállalkozások
helye és szerepe az Európai Unióban***

Készítette:

BUDAPEST

2005

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Az üzleti környezet átalakulása	4
3. Kis- és középvállalatok (kkv-k) meghatározása	19
3.1 Kvalitatív versus kvantitatív kritériumok	19
3.2 Kkv-k meghatározása az Európai Unióban	25
4. A kkv-k szerepe és jelentősége	29
4.1 A kkv-k szerepének növekedése mögött rejlő okok	29
4.2 A kkv-k súlya a gazdaságban	31
4.3 A kkv-k speciális problémái és támogatottsága	38
5. A hazai kkv-k problémái	41
5.1 Környezeti kihívások	41
5.2 A hazai kkv-k jellemzői	44
6. Összefoglalás	57
Irodalomjegyzék	60
Mellékletek	63

1. Bevezetés

„A mikro, kis- és középvállalkozások az európai gazdaság motorjai. Fontos munkahelyteremtő források, a vállalkozói szellem megtestesítői és az újítások létrehozói az EU-ban, így létfontosságúak a versenyképesség és a foglalkoztatottság tekintetében.”

Günter Verheugen, az Európai Bizottság tagja¹

Dolgozatom kiinduló hipotézise, hogy a mikro, kis és középvállalkozások a gazdaságban meglehetősen súlyal szerepelnek és a jövőben súlyuk csak növekedni fog. Úgy gondolom, az üzleti/gazdasági környezet változásai óhatatlanul ebbe az irányba sodorják a kis- és középvállalatokat.

A dolgozat alapvetően három részből áll. Az első részben felvázolom a 21. század új tendenciáit az üzleti élet tekintetében. Megpróbáltam ezeket rendszerbe foglalni a legfontosabb jelenség, a globalizáció köré csoportosítva. Szót ejtek a tudás felértékelődéséről, a hatalmas technikai, technológiai fejlődésről, az üzleti etika előretöréséről és megpróbálom elemezni a későbbiekben, milyen hatással lesznek ezek a tendenciák a kis- és középvállalatok gazdasági súlyára és szerepére.

A következő részben a kis- és középvállalatok statisztikai és gazdasági definíciójáról írok. A téma önmagában is érdekes, hiszen a kis- és középvállalatokat meghatározhatjuk kvantitatív és kvalitatív jellemzők

¹ <http://www.europa.eu.int>

alapján is. A statisztika tudománya sem mindig hatékonyan képes megfogni a kvantitatív jellemzőkkel a kis- és középvállalatokat, amit az bizonyít, hogy az EU 2001. január elsejétől módosította a kis- és középvállalatok definícióját annak érdekében, hogy támogatásuk hatékonyabb legyen. Erről külön fejezetben szólok, dolgozati témám szempontjából annyira fontosnak tartom.

Ennél még érdekesebb talán a kis- és középvállalatok kvantitatív definíciója. Számos szerző meghatározta ezeket, és az ő meghatározásaikból és – mivel ezek a meghatározások nagyrészt a 21. század menedzsment paradigmaváltása előtt születtek – a dolgozat első fejezetében számba vett üzleti környezeti változásokból megalkottam saját kvalitatív meghatározásomat. Ezt egy rövid esettanulmány segítségével kontrolláltam is.

A dolgozat harmadik része a kis és középvállalatok súlya és szerepe először az EU-ban, összehasonlítva a régi EU tagországokat és az újonnan csatlakozókat. Ebben a részben külön fejezetben említem a magyarországi kis- és középvállalatok problémáit, azokat a nehézségeket, amelyekkel szembe kell nézniük. A gazdasági átmenet teremtette sajtószerű üzleti és gazdasági környezet, kulturális örökségünk a gazdasági átmenet előttről igazi kihívást jelentenek a hazai vállalkozásoknak. Itt megemlítem a munkaerő-piaci jellemzőket, a feketegazdaság létét, az adórendszer bonyolultságát és a vállalkozásokra rótt terheit, a technikai elmaradottságot, a szakmai és menedzsment képzések és ismeretek hiányát a vállalkozások vezetői között és számos egyéb más égető problémát, amelyek megoldásra várnak.

6. Összefoglalás

A Lisszabonban megfogalmazott ambiciózus cél, miszerint Európának 2010-re a világ legversenyképesebb tudásalapú társadalmának kell lennie. A cél talán kicsit túl ambiciózus, egy évtized kevés egy ilyen volumenű változtatásra. Bárhogy is, Lisszabonban az is megfogalmazódott, hogy e cél kulcsának a kkv-eket látják, akik „felelőssége” a gazdasági fejlődés generálása és gyorsítása. Nem a nagyvállalatokat helyezték a központba. Ennek fő okai pedig a következők:

- A 21. század menedzsment paradigmaváltása magával hozta az „optimális vállalat nagyság” – amely egy optimális működést, rugalmasságot, és a felértékelődött emberi tudás optimális kihasználását képes nyújtani – zsugorodását. A kkv-k tehet előnybe kerültek kvalitatív jellemzőikből kifolyólag.
- Megfigyelhető az outsourcing élénkülése, a nagyvállalatok is egyre inkább a kkv-kre támaszkodnak. Ennek megfelelően a termelési folyamatok mára már nem egy vállalat berkein belül történnek, hanem együttműködési hálózatokban. Az értéklánc meghosszabbodott és összekacsolódott más vállalatok értékláncaival.

Akárhogy is, a kkv-k egyre növekvő súllyal szerepelnek a gazdaságban, a vállalkozások számának 99%-át, a GDP-nek megközelítőleg felét, a foglalkoztatottságnak pedig a kétharmadát adják.

A kkv szektor gazdasági és társadalmi jelentősége tehát nemzetközi szinten is elismert. A vállalkozások fejlesztésére irányuló kormányzati törekvések elsősorban a szektor versenyképességének növelésére

irányulnak. Ennek érdekében az egyes országok kormányai vállalkozásfejlesztési politikájukat illetően széleskörű programokat dolgoznak ki, melyek célja az egyes országok gazdasági teljesítményének növelése a kis- és középvállalkozói szektor bevonásával.

A lisszaboni elvekkel összhangban hazánkban is elindult a kkv-k támogatása, hátrányos helyzetük orvoslása.

A rendszerváltás óta eltelt időszak alatt a hazai kkv szektor fejlődése hosszú utat járt be a korai átmeneti - gazdasági válságoktól sem mentes - időszaktól az érett átmeneti gazdaság fejlettebb, bonyolultabb együttműködési formákat mutató szakaszáig. A kilencvenes évek elejétől lezajlott változások következtében, - annak ellenére, hogy az alakulás évében a vállalkozásindítás nehézségei miatt jelentős számú vállalkozás szűnik meg – a kkv-k száma folyamatosan növekedett. Jelenleg ez a szektor adja a hazai vállalkozások 99,9%-át.

A kkv szektor gazdaságban játszott szerepe, különösen a munkahelyteremtésben, munkanélküliség csökkentésében kiemelkedő. Ezen vállalkozások alkalmazzák a foglalkoztatottak csaknem kétharmadát, így ez a szektor tekinthető a legnagyobb munkáltatónak. Emellett elég nagymértékben (közel 40%-ban) járulnak hozzá a bruttó hozzáadott érték előállításához is.

A szektor vállalkozásainak erősségeként említhető, hogy gyors alkalmazkodóképességüknek és nagyfokú kreativitásuknak köszönhetően az innováció fő forrását jelentik.

Mindezek ellenére a hazai kkv-k az ország nagyvállalataihoz és az EU fejlett tagállamaihoz viszonyítva egyaránt jelentős lemaradást

könnyvelhetnek el a jövedelemtermelés és export területén. A vállalkozásoknak csak egy kis hányada törekszik nagyobb volumenű beruházás végrehajtására és létszámbővítésre. Alacsony a növekedés-orientált vállalkozások aránya.

A vállalkozói tevékenység ösztönzése érdekében olyan vállalkozásfejlesztési programokat kell meghirdetni és működtetni, amelyek

- fejlesztik, erősítik a vállalkozói kultúrát,
- ösztönzik a vállalkozói tevékenységet,
- erősítik a vállalkozások jövedelemtermelő, export és innovációs képességeit.

Emellett égető szükség van a szabályozási környezet egyszerűsítésére, az adórendszer átdolgozására, az élő- és holtmunka terhek enyhítésére, melyek az ország és a kkv-k versenyképessége ellen hatnak.

A munka elindult, nemrégiben bocsátották társadalmi vitára az új kkv fejlesztési tervet, amely 2006-tól fog indulni. A kérdés, hogy mennyire lesz következetes a végrehajtás.